

Brzeziński, Mirosław

Sprawozdanie z Seminarium Naukowego "Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej. Problem eurosieroctwa w Polsce", Lublin, 25 listopada 2010 r.

Studia Teologiczne 29, 493-497

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. MIROSŁAW BRZEZIŃSKI

**SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM
NAUKOWEGO „RODZINA W SYTUACJI
ROZŁĄKI MIGRACYJNEJ. PROBLEM
EUROSIEROCTWA W POLSCE”,
Lublin 25 listopada 2010 r.**

Coraz częściej mówi się również w Polsce o problemie tzw. eurosieroctwa, związanego z problemem migracji, czyli wyjazdu jednego lub dwóch rodziców za granicę głównie w celach zarobkowych. Temu zagadnieniu zostało poświęcone seminarium naukowe zorganizowane przez Katedrę Życia Społecznego Rodziny Instytutu Nauk o Rodzinie KUL, oraz Katedrę Socjologii Rodziny i Wychowania Instytutu Socjologii KUL. Seminarium to odbyło się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, i zgromadziło bardzo wielu słuchaczy, co świadczy o aktualności problemu w naszej rzeczywistości.

W imieniu organizatorów konferencję naukową rozpoczął i powitał uczestników: prof. dr hab. Stanisław Fel, Dyrektor Instytutu Socjologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, oraz ks. dr hab. Marian Z. Stepulak, prof. KUL, Dyrektor Instytutu Nauk o Rodzinie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Na całość seminarium składały się dwie sesje naukowe. Pierwsza poświęcona *Sytuacji dziecka w rodzinie migracyjnej*, w której wystąpili dr B. Walczak, dr W. Danielewicz, oraz ks. dr J. Młyński. Całości przewodniczyła i sesję moderowała dr Jadwiga Plewko z Instytutu Socjologii KUL. Sesja druga dedykowana była wynikom badań i dotyczyła *Rodziny w rozłące migracyjnej w opinii Polaków*. Sesji tej przewodniczyła dr Elżbieta Trubiłowicz z Instytutu Psychologii KUL, a wyniki swoich badań przedstawiły dr D. Gizicka, dr M. Szyszka i dr J. Gorbaniuk. W części drugiej seminarium przeprowadzone zostały dwa warsztaty prowadzone przez dr Julię Gorbaniuk nt. „Diagnoza i rozpoznanie syndromu *eurosieroctwa* u dzieci z rodzin migrantów zarobkowych w świetle badań rysunkiem «Moja rodzina»”, a drugi prowadzony przez dr Elżbietę Trubiłowicz nt. „Obszary i metody wspierania rodzin migrantów zarobkowych”.

Część naukowa sesji pierwszej poświęcona była *Sytuacji dziecka w rodzinie migracyjnej*. Sesję tę rozpoczął swoim wystąpieniem dr Bartłomiej Walczak z Uniwersytetu Warszawskiego, a prezentacja nosiła tytuł *Rodzina transnarodowa: perspektywy teoretyczne i badawcze*. W swoim wystąpieniu dr Walczak podjął próbę systematyzacji badań nad rodzinami tzw. transnarodowymi. Wskazał na różnice w podejściu do tego typu badań ze względu na perspektywę teoretyczną (paradygmatyczną), lokalizacyjną i teleologiczną.

W swoim wystąpieniu dr Walczak wskazał też na obszary prowadzonych badań, a dotyczących rodziny migracyjnych takich jak: liczebność rodzin transnarodowych czy skala migracji wśród rodziców obojga płci, oraz konsekwencje migracji rodziców dla procesu socjalizacji dzieci. Ważną kwestią jest również określenie przyczyn zjawiska migracji na różnych poziomach, oraz przemian kulturowych ról płciowych i rodzicielskich. W swoim wystąpieniu odniósł się do badań w różnych częściach świata (Stany Zjednoczone, Ameryka Południowa, Filipiny, Sri Lanka), czy badań w krajach europejskich, w których jest dużo emigrantów (Wielka Brytania, Włochy, Kraje Europy Wschodniej), porównując je także do sytuacji w Polsce.

Sytuacja życiowa dzieci w rodzinach transnarodowych to temat kolejnego wystąpienia dr Wiolety Danielewicz z Uniwersytetu w Białymstoku (Wydział Pedagogiki i Psychologii). Prelegentka starała się wskazać na konsekwencje migracji zagranicznych, podkreślając fakt, że dotyczą one nie tylko wyjazdu rodziców za granicę, ale również powrotu rodziców lub jednego z rodziców do rodzinnego domu. W sposób szczególny zwróciła uwagę na konsekwencje, jakie mają takie sytuacje i doświadczenia dzieci. Jak podkreśliła, konsekwencje te są zróżnicowane i w głównej mierze są zależne od sposobu funkcjonowania rodzin w okresie „rozłąki”, gdy jedno z rodziców lub oboje są na emigracji. Jak określiła dr Danielewicz, są one oparte na wielostronnych kontaktach wynikających z bycia w domu i na emigracji „tu i tam”. Takie rodziny nie ulegają zerwaniu, lecz nadal funkcjonują tworząc indywidualne strategie utrzymania rodziny jako wspólnoty.

W swoim wystąpieniu wskazała również na negatywne konsekwencje postępowania niektórych rodziców, którzy uciekają przed rodzicielskimi i rodzinnymi obowiązkami, którzy oszukują, porzucają rodzinę, w ten sposób ją krzywdząc. Takie zachowania mogą prowadzić do tego, że dzieci ze względu na brak opieki rodzicielskiej zostają umieszczane w rodzinach zastępczych, czy instytucjach opiekuńczo – wychowawczych. Są to zjawiska bardzo negatywne i należy je rozpoznać w celu ich uniknięcia bądź złagodzenia negatywnych skutków.

Prelegentka starała się w swoim wystąpieniu zwrócić uwagę na problemy dotyczące rodziny w związku z migracją zarobkową, i z coraz większą w XXI wieku mobilnością osób. Niewątpliwie, sposobem na zminimalizowanie ne-

gatywnych doświadczeń rodziny, jest odpowiednia polityka, która nie będzie „wymuszała” wyjazdów za pracą, i pozwoli na taką pracę w rodzinnym kraju, która umożliwi godne życie całej rodzinie.

Na koniec swego wystąpienia dr Danielewicz wskazała na konieczne do realizacji zadania instytucji pomocowych. Wśród nich na pierwszy plan wysuwa się rozpoznanie potrzeb osób, szczególnie dzieci i rodzin, dotkniętych lub zagrożonych negatywnymi skutkami migracji zagranicznych, przekaz informacji o istniejących formach wsparcia i udzielenie takiego w razie potrzeby, organizację pomocy i wsparcia dzieciom ze strony szkoły i innych instytucji lokalnych, współpracę i koordynację działań w tym zakresie zwłaszcza w środowisku lokalnym.

W kolejnym wystąpieniu ks. dr Józef Młyński z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Tarnowie przedstawił temat: *Migracje rodziców jako fenomen społeczno-wychowawczy w kontekście nowych uwarunkowań pedagogiki dzieci*. Ukazał migrację zarobkową jako ważny element rzeczywistości i współczesnej rodziny, i mimo, że istnieje od dawna, to jednak w ostatnich latach bardzo się nasilił przynosząc zarówno pozytywne jak i negatywne skutki. Do najbardziej pejoratywnych skutków, w swoim wystąpieniu zaliczył, migrację zarobkową, pozostawiającą w dzieciach syndrom pustego miejsca braku obecności ojca, lub matki, a w wielu przypadkach i ojca i matki, co w konsekwencji prowadzi do dezintegracji rodziny. Jednym z elementów tej dezintegracji rodziny jest problem tzw. eurosieroctwa. Dzieci zostają po prostu „opuszczone”, „pozostawione” przez jednego lub oboje rodziców, co sprawia, że stają się nieufne, smutne, zagubione, mają poczucie odrzucenia i opuszczenia przez najbliższych. Na tym się jednak nie kończy, jak podkreślił Prelegent, gdyż taka młodzież często tworzy jakieś paczki, grupy rówieśnicze, nieprzemysłane znajomości, niosąc za sobą niepożądane skutki typu alkoholizm, nikotynizm, narkomania.

W końcowej fazie wypowiedzi ks. dr Młyński wskazał na konkretne działania, które powinny być podejmowane w celu zmniejszenia skutków migracji zarobkowej, wśród których na pierwsze miejsce wysuwa się wsparcie rodziny przez państwo, które ma obowiązek tworzenia nowych miejsc pracy, gdyż „człowiek potrzebuje godnego życia i realizacji siebie we własnym kraju”.

Druga sesja seminarium to przedstawienie badań przeprowadzonych w ramach projektu *Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej. Problem eurosieroctwa w Polsce*. Jako pierwsza wystąpiła w tej części dr Dorota Gizicka z Instytutu Socjologii KUL, która w swym wystąpieniu ukazała rozumienie migracji i jej szybki rozwój w Polsce związany z wstąpieniem do Unii Europejskiej i łatwością przemieszczania się. Przedłożyła kolejno metodologię badań, oraz sposób postrzegania rodzin migracyjnych ze względu na cechy społeczno-demograficzne, czy doświadczenie migracyjne. Ważnym aspektem badań były konse-

kwencje migracji dla relacji rodzinnych, dla dzieci, oraz motywacje migracji osób posiadających dzieci i świadomość bądź jej brak negatywnych konsekwencji wyjazdu.

Jak wskazała prelegentka atutem badań jest możliwość uchwycenia różnic pomiędzy osobami, które mają doświadczenie migracyjne z rodziny czy też takich doświadczeń nie mają.

Kolejnym prelegentem była dr Małgorzata Szyszka z Instytutu Socjologii KUL. W swoim wystąpieniu przedstawiła część badań ww. projektu dotyczącą *Społecznego postrzegania form wsparcia i kontroli rodzin migracyjnych*. Dr Szyszka ukazała, jakie są oczekiwane formy wsparcia rodzin migracyjnych w opinii społecznej, czyli jakiej konkretnej pomocy oczekuje społeczeństwo szczególnie od instytucji do tego powołanych, w sytuacji rozłąki i to często rozłąki długotrwałej. Organizowanie pomocy takim rodzinom jest wymogiem rzeczywistości, w której żyjemy. I również tu, jak poprzednio, wskazano na instytucję państwa, która jest w pierwszej linii zobowiązana do organizowania takiej pomocy.

Część ta została zakończona wypowiedzią dr Julii Gorbaniuk z Instytutu Nauk o Rodzinie KUL, a jej wystąpienie *Dziecko w sytuacji rozłąki migracyjnej z rodzicem – uwarunkowania „eurosieroctwa”*, dotyczyło wskazania pewnych ogólnych prawidłowości oraz czynników społeczno-psychologicznych, które sprawiają, że pewne rodziny w sytuacji rozłąki spowodowanej migracją, bez odpowiedniego wsparcia będą stanowiły „grupę ryzyka” w tzw. „funkcjonowaniu na odległość”, i mogą się skupiać jedynie na zaspokajaniu potrzeb materialnych.

W swoim referacie dr Gorbaniuk przedstawiła charakterystyki rodzin dzieci rozłączonych z jednym lub obydwójkiem rodziców, w odniesieniu do rodziców dzieci, których rodzice nie biorą pod uwagę możliwości długotrwałej rozłąki, w celu podjęcia pracy zarobkowej. Za jedne z bardziej istotnych elementów mających wpływ na poczucie osamotnienia dziecka, prelegentka wskazała, jak wynika z badań, długość pobytu rodzica za granicą, częstotliwość i rodzaj kontaktu dziecka z rodzicem, wiek dziecka, oraz przekonanie, że w razie trudności można liczyć na wsparcie nieobecnego rodzica, oraz przez osoby najbliższe.

Ostatnia część seminarium to dwa warsztaty. Pierwszy prowadzony przez dr Elżbietę Trubiłowicz z Instytutu Psychologii KUL *Obszary i metody wspierania rodzin migrantów zarobkowych* skierowany był do osób udzielających wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i socjalnego rodzin migrantów zarobkowych. Warsztat ten odnosił się do zmian, jakie zachodzą w systemie rodziny, w której jedno z rodziców lub obydwój rodziców wyemigrowało zarobkowo. Warsztat ukazywał konkretne drogi pomocy uwzględniające potrze-

by wszystkich członków rodziny. Prowadząca wskazała też różne formy wsparcia oraz instytucje działające w środowisku życia rodziny, takie jak komórki oświatowe, instytucje pomocy społecznej, służby zdrowia, instytucje kościelne, organizacje pozarządowe czy też rola sąsiadów, jako czynnik wspierający rodzinę migracyjną.

Drugi warsztat *Diagnoza i rozpoznanie syndromu „eurosieroctwa” u dzieci z rodzin migrantów zarobkowych w świetle badań rysunkiem „moja rodzina”* prowadzony był przez dr Julię Gorbaniuk z Instytutu Nauk o Rodzinie KUL, i miał na celu zaprezentowanie wskaźników diagnostycznych występujących w rysunkach dzieci z rodzin migracyjnych, które mogą być podstawą do stawiania hipotez odnośnie problemów psychologicznych przeżywanych przez dziecko. Zrozumienie przyczyn przeżywanych trudności, zdaniem prowadzącej warsztat, pozwoli na wyznaczenie kierunków pracy terapeutycznej z dzieckiem przez psychologów czy pedagogów szkolnych, oraz pomoże opracować kierunki i obszary pomocy i wsparcia w środowisku lokalnym.

Seminarium zakończyło się dyskusją na podjęte tematy z zaproszonymi prelegentami, oraz wymianą doświadczeń z osobami na co dzień pracującymi z rodzinami dotkniętymi sytuacją migracji zarobkowej. Trzeba wskazać na wartość takich naukowych spotkań, gdyż *eurosieroctwo* jest problemem, który nie tylko jest elementem naszej rzeczywistości, ale dotyka coraz większej ilości naszych rodzin, którym należy w odpowiedni sposób pomóc, i fachowo zapobiegać negatywnym skutkom tej rzeczywistości.